

V MALÝCH, ELEGANTNÍCH VAGONECH, NA NICHŽ anglická firma — průmyslový výrobek má každý v Rumunsku firmu zahraničnou — hnuli jsme se z nádraží d'urděvského. Celé Ťurděvo bylo zahaleno v jediný, žlutý oblak prachu. Od přístaviště dali jsme se slepo vést k douaně, od douany jsme se ve fiakru prokašlali k nádraží, nyní letěl vlak, v pláni bylo ticho, nevětrno, vzduch čistý.

Již s parolodi hleděli jsme s nemalou napnutostí k břehům Romanie. Jaký to rozdíl mezi oběma břehy zde tak velebného Dunaje! Turecký, pravý břeh vršitý, skalnatý a romantický; břeh levý, rumunský, věčně, věčně plochý. Vpravo, ač výšiny dosti srázně se níží k vodě, zdá se nám, že vidíme přece řádný kus země; vlevo, ač nikde mez neb ohrada horská, přec jako bychom viděli jen zcela úzký proužek břehu, tmavou linii mezi zrcadelnou řekou a modrým nebem. Vpravo staré Bulharsko, kde Slovan úpí v okovech moslemínův, vlevo mladá Romania, kde v běhu několika věků zrománštilo, od-cizilo se několik kmenů slovanských. Na tureckém břehu vysoké lesy, hnědá, nerovná pole, někdy městečko s bílými minarety a vysoko ohraženými zahradami, někdy zas bulharská ves, vlastně skupenina zemních děr a hlíněných hromádek, bydlíšťe neskonale chudé a smutné, vypadající jako vůkolí nějaké opuštěné cihelny u nás. Někdy zas turecká strážnice, na jejíž bílých stěnách uhlím napsáno něco z koranu, a před jejímiž dveřmi sedí na zkřížovaných nohou strážník, lhostejně pohlížeje dolů na džaurský koráb a k protější straně, odkudž už tak často přerazily houfy bulharských emigrantů. Na rumunském břehu ani města ani vesnice, jen někdy že několik smutných vrb přerušuje nudný profil. Občas plíží se tam povoz, před nímž několik párů černých bývolů s krátkými, placatými a vroubkovanými rohy. Pak zas malá strážnice s op-

tickým telegrafem; stráž, oděná prostě v plátno, vzdává našemu parníku čest.

Nyní ale jedem už parou po té rumunské pláni. Přejeli jsme první štací a opět po obou stranách rozlehlá hnědočerná pole „černého Valašska“. První letošní sklizeň již je ukončena, země i lid odpočívají, ač by odpočinku nebylo třeba ani jednomu ani druhému. Kde se pracuje, děje se jen kvůli mladé, skoro ještě nedostavené železnici; vyrovnávají nízké stráně, a jak hluboko kopají, všude ještě černá mastná prst! Avšak dělníci jsou pohodlní, stojí tu opřeni o své nástroje, zevlují a baví se, ani náš vlak jich nezajímá. Na hlavách mají buď širáky nesmírné velikosti, buď vysoké kuželovité a huňaté čepice. Plátěný jich šat, domácí výrobek žen, sestává jen z dvou kusů, z dlouhé košile, na ramenou pestře vyšívané a kolem těla koženým pasem stažené, pak z širokých spodků. Na pasu mají co jedinou ozdobu velké, všelijak pracované mosazné přesky, na nohou některý opanky, většina nic. Huňaté šuby a vlněné kepenegy s rukávy v pytel zašitými leží po zemi.

Letíme dál a dál. Jednotlivé vesnice se kmitnou kolem nás, samý vysoký plot, proutí a rákosí a trčící do výše bidla studní. Pak zase pole, někde ovčácké ohrady, někde širé pastviny, poseté rozkvětlými pivoňkami. Celá pláň je tu jako rozložený purpurový plášť — „slunce políbilo zemi a vykvetla Romania!“

Z Đurděva do Bukurešti je jen několik štací — již jsme vjeli do světlého nádraží hlavního města rumunského. Vlak zastavil.

„Paříž nad Dimbovicí“, chloubá Rumunů, budoucí světové město rumunských snů! Na jeho historii není nic zvláštního, jeho původ sáhá v říš pověstí: V zemi Bulharův je „vesnice“ Varna, jejíž bílé roucho líbají vlny Černého moře. Tam žil přebohatý Jafet Bukur s krásnou dcerou svou, „jemnou jako pel lilie“, jak říká básník Bolintinian, „krásnou jako kůzle“, jak by řekla rumunská píseň národní. Jmenovala se Guzla a nápadníků bylo mnoho až ze zámoří. Otec váhal a možno, že dceru čekání omrzelo, náhle byl stan její zrána prázden. Zároveň zmizel nejlepší Jafetův kuň Zara a nejvěrnější otrok.

mladý Ibrahim. Jafet vsedl rychle na hřibě Kebir, aby pudem svým si vyhledalo matku Zaru. Avšak dlouhá byla jeho pouť, sedm dní a nocí hnal se úprkem, až došel pralesů rozkládajících se nad Dimbovicí v zemi Dákův. Zde překvapil v houšti oba uprchlé milence — obraz lásky přemohl jeho hněv, místo kletby dal jim požehnání. Přesídl se s veškerým bohatstvím svým z Varny sem k Dimbovici a založil Bukuresti, to jest „město radosti“.

„Město radosti“. — Dobře, že jsme se při vydávání vaků opozdili a fiakři bukurešští že se mezitím zadali. Čekáme na návrat některého z nich, sedíce na svých zavazadlech, a hledíme k městu. Jaký to krásný obraz! Od nádraží kloní se mírné návrší dolů k Dimbovici a na protější straně vystupuje netušeně velké, rozlehlé město v širokém rámci zelených zahrad a sadů. Vše se tam třpytí, jako by bylo město včera teprv vykvetlo! Domy jsou bíly a velky, střechy pokryty plechem buď bílým a jak stříbro lesklým, buď cinobrovou červení natřeným. Uprostřed každé střechy skleněná kuple, lanterna to osvětlující vnitřek domu. Sto kostelů řeckých roztroušeno tam, každý má několik kuplí a několik věží a po všem je rozlit jižní žár květnového slunce a vše se leskne a třpytí a jiskří, že až oko se rozechvívá a se uhýbá k svěžímu zelenému věnci. Ale zase se vrací zpět, aby znovu a znovu se nořilo v to moře ohně a stříbra!

II

AVŠAK — CO PLATNO — UŽ JSME NA PRAHU Orientu a „Paříž nad Dimbovicí“ je Paříží orientální. Při městech na Východě platí neuprositelné pravidlo: Líbí-li se ti město zvenčí, nechod' dovnitř, a jsi-li uvnitř, nechod' nejvnitřněj. Vejdeš-li v Bukurešti nejvnitřněj, na př. do najatého pokoje v hostinci, jako by tě ovanul duch špíny spojené orientálně-románské; jen v hostincích italských najdeš cos do špíny podobného, ale daleko ne tak dokonalého! Sedíš-li v krásném bazaru hlavní třídy, pod skleněnou střechou, v chládku na velkých dlaždičkách, popijíš kávu a hrabeš se v půl stu časopisů, snadno se vmyslíš v některou pařížskou

„passage“; ale nevycházej bazarem ven až na konec, do postranní ulice! Projíždíš-li se podvečer mezi kočáry plnicími širokou, drobným křemelovitým pískem pokrytou a stále kroupenou Chaussée, díváš se na elegantní landaury, které stojí v řadě poblíž hrající vojenské hudby jako přimražené, a na ty elegantní, krásné dámy v nich, které nedbale nataženy „sedí tu procházkou“, vmyslíš se snad v částku Elysejských polí, ale nezahýbej hned vpravo do těch uliček záměstských!

Bukurešť je mlád jako celý rumunský národ. Neví ještě, co vlastně chce, chtěl by všechno nové, jinde zářící, veliké, nemůže se také ale zřici ještě té skořepiny původní, forem starých, k umění neb zvláštnímu rázu nerozkvětých. Bukurešť teprv se vyvinuje, teprv začíná růst do krásy. Nových velkých budov je dost, jsou vystaveny na velmi vhodných místech, ale jako by jen chtěly působit perspektivně, pro zevní pohled na město, nemají žádného slohu a žádné krásy. Jen ten velký počet lanteren nahoře dodává jakés zvláštnosti. Elegantní hlavní třída je založena, ale ne dostavena; stojí v ní také knížecí palác, malý, nebohatý, jako leckterá vila u nás, a hned vedle něho čumí smutné zříceniny, jichž majitel na nové budování ani nepomýšlí. Paláců v Bukurešti vůbec není. Ukazují ti jeden neb dva, Brankovanů, Ghiků, fasádky jako dlaň a střízlivy jako kvakér; vápenný nálep se s nich drobí, vyčnívají nahé cihly, špatně pálené, nikde mramor, pískovec, žula. Nové budovy budou záhy vypadat rovněž oprchale, není materiálu po ruce. Daleko široko žádný kámen, co se ho z hor naveze, váží nesmírnou cestu, dovoz je drahý — viděli jsme, že přes čtyřicet bůvolů bylo zapřaženo do jediného nákladu; půda je za sucha bezedný prach, za dešťů bezedné bahno. Dráha železná je teprv jedna krátká, z Đurděva na Bukurešť, druhé, která míří k Multánsku, teprv upravují nádraží venku u Marmason-Kasarmy.

Stořícet kostelů a žádný nestojí za nic. Všechny v mniško-řeckém slohu, samá kuplička, věžička, architektonické tajtrlictví. Ulice nejvíc ouzké, hrbolité, stočené, neviděl jsem ani jedinou rovnou „ulicu“ či „stradu“ či „caleu“ a jak to jmenují. Názvy těch ulic jsou také divnou směšeninou, určil je smysl náboženský, historický i politický. Jedna se jmenuje

„Saul“, druhá „Palestina“, třetí „Ghika“ — lid neříká jinak než „šlechtný“ Ghika — čtvrtá „Cogalniceano“ dle Michala Cogalniceana, bojara multánského, jenž úkazem ze dne 2. května 1864 čtyry statisíce nevolníků učinil lidmi volnými, Code Napoléon, porotní soudy, civilní sňatky a všeobecné nucené, jakož i bezplatné vyučování zavedl, a vedle toho co velký přítel Němců a ještě větší nepřítel všeho slovanského proslul. Také je tu „ulice spravedlnosti“, ale už daleko venku, v předměstí Mahala, kdež se také nalezá „náměstí svobody“, velmi neurovnané a kaluživé jako prozatím rumunská svoboda sama. Náměstí vlastně vůbec v Bukurešti není žádných, alespoň ne lepších, také ne soch neb čehokoli monumentálního. Zato je častý nápis „gradina“ — zahrada — odůvodněn, zahrad tu plno, veřejných, soukromých i hostinských, a jsou přední okrasou Bukurešti. Zmíněná Chaussée má po stranách rozlehlé, pěkné sady, kousek za městem je příjemně stinná Baněssa, skoro uprostřed města leží rozlehlé Češmedžiu, park rozkošný s vysokým stromovím, širokými procházkami, rybníky, restauracemi atd. Dláždění je prarozmanité, v nejstarších částech buď dřevěné krokve nebo nic, obyčejně nic, v novějších hrbolité kámen nebo nic, obyčejně opět nic. Proto také za pěkného počasí visí nad ulicemi oblaky prachu a za deštivého je jimi tím pěknější plavba, že vodní roury, běžící se střech, končí tak ve výši dorostlého muže náhlým otvorem a nutí tě utéci se před jich proudem doprostřed uličního potoku.

V starších částech města zajímá sloh veskrz dřevěných a jednopatrových budov. Některá slemena jsou dosti pitoreskní, schody do patra nejdou vnitřkem, nýbrž jsou upraveny ze dvora volně vzhůru. Dlouhé pavlače běží podél celého patra a slouží co verandy — nad hnojem. Zde můžeš na rozmanitých štítech studovat také národní umění výtvarné. Obrovské slunce svítí tu na př. na nevinně bečící telátko a to znamená — prodej mléka. Hned vedle utíká mouřenín po poušti, nevidíme nic než jeho, poušť a nebe; ale nad tím je nápis „Leu de aurů“ (u zlatého lva) — on totiž utíká ten mouřenín před nějakým lvem, který je někde vzadu. Naproti němu označuje štít, že tu bydlí pomocnice ku porodu. Panenka Maria

— poprsní portrét — vznáší se ve výši a svítí na muže dole, kterému babička podává dítě. On ale ten otec má už stříbrné vlasy a Panenka Maria usmívá se tak nějak divně.

III

MLADĚ SE VZMÁHAJÍCÍ MĚSTO A MLADÝ LID — jaký div, že v Bukurešti je živo, ano velmi živo! Vyšli jsme si hned časně zrána, abychom tím životem se prodírali až do noci. Vystoupíš z hostince a již jsi v proudu. Hranaté, povzneslé postavy selské strkají tě mezi svými kepenegy dolů k Dimbovici, četní buldoci pletou se ti mezi nohy, a frkající koně, pyšníci se pod obloukovou, pomalovanou a napřed u voje připevněnou latí, důvěrně ti kladou tlamu na ramena. Necháš se stlačit vrchem, přejdeš chatrným dřevěným můstkem a jsi na tísničím se trhu potravin.

Zápach hnijící krve a rozkládajícího se loje zaráží čich. Masné krámy, ale jak nečisté! Hned vedle zas zápach jiný, z ryb; dunajská vyza a černomořský skombr a sfolie blýskají se na dlouhých tabulích. Zahradníci tu nakupili své zboží, mezi nímž zeleniny a saláty, že podobných kopřiv po celém světě není; sedláci nanesli živých jehňat. Zde se nosí vše na bidle, položeném vodorovně přes rameno; břímě je přivázáno kvůli rovné váze k oběma koncům bidla a mečící jehňata visí hlavou dolů jako dva zvony. Vedle stojí tvarožníci, hou-pající na svých bidlech tvaroh v promoklých plachtách. Selky sedí po zemi a mají před sebou kúpy brynzy v zelených homolích a bečky másla. Jak nechutně vypadá to mazavé, špinavě bílé máslo, nevyprané a jakoby porostlé samými chlupy, a jak ošklivy jsou ty staré selky! Na nohou mužské boty, na těle neupravenou plátěnou sukni, břicha bachořitá, zcela obnažená ňadra spálená, obrovská a visící hluboko dolů. A jak pěkná jsou ta švitořící selská děvčátka! Vyrůst svižný, boky pružné, tílko k přeštípnutí, pleť jako světlohnědý aksamit a oko zrovna vulkanické. Na nohou mají sandálky s červeným řemením, modrý šat uprostřed otočen pestrým šálem, od krku splývají napřed a vzadu dvě různě barevné zástěry. Na hlavě má některá do hřebenu svázanou, nazad svislou bílou plachtu,

jako Slovinka svou krásnou „pěču“, jiná má hlavu prostou, do lesklých, modravě černých vlasů vpleteno plno dukátů a do copů plno květin. „Tica — Tica!“ volají na sebe se všech stran, jako by se žádná jinak ani nemohla jmenovat než „Tica“.

Velké houfy bobů střídají se s vrchy cibule nebo pšeničných a kukuřicových chlebů. Vedle stojí přenosná traiterie s jemným pečivem a pekáči na čerstvě se smažící omlety. Dále zas cukrář s vodou, v níž plave led, s citrinádami a velkými skleněnými nádobami, v nichž perlí hustá a žlutohnědá „braga“, jakýs to pšeničný kvas. Zas vrchy melounů a okurek, vodnic a zelních hlávek. A mezi tím se tlačí kupující měšťanky, žvatlavé, že až uši brní. Posmívají se starému Turkovi, jenž tu nakupuje vejce a zeleninu, codenní svou skromnou stravu. Už dávno všichni moslemíné vytratilí se z podunajských knížetství, nemohouť pro zvláštní své zvyky žít jednotlivě mezi cizinci — bůh ví, co toho stařečka zde zdrželo! Hedbávný jeho bílý kaftan splývá s nahrblých zad až k zemi, dlouhý bílý vous se třese jako ve větru.

Projdem několika výběžky trhovými, kanafasovým, ševcovským atd. a vracíme se zase do města. Zde proudí již co nejživější ruch. Fiakři lítají jako zběsilí, někdy také již projíždí se panská ekypáž. Fiakrů je v Bukurešti na tisíc, soukromých ekypáží přes deset tisíc, hrčení vozů zní městem jako stálý vzdálený hrom, a trvá po celý den, až pozdě přes půlnoc. Nasloucháme rumunštině kolemjdoucích; někdy se nám zdá, jako bychom procházeli se mezi starými Římany, mluvícími latinou, někdy zas zalehají zvuky čistě slovanské — „otrava“ (jed), „daru“ (dar), „glasů“, „bogatů“, „prea veselů“ mele se kolem našich uší. Ale „Nény — Nény!“ zní to stále ze všeho; před každým domem sedí chůva alespoň s jedním dítětem, stále je hejčká a stále na ně: „Nény — Nény!“ Každý třetí člověk je pop, chlap umouněně černý. Bukurešť je mosaikou všech náboženských vyznání. Jsou tu Řekové pravoslavní a rumunští, katolíci, evangelíci, židé orthodoxní i reformovaní, arménci všech tří odrůd, baptisté, methodisté, lipované, kteří jako motuvali libanonský rozbijí nádobu, z níž se jinověrec napil, ano i švábsko-jerusalemská sekta

hoffmannovců, kteří Palestinu znovu zalidnit chtějí. Vojáci přecházejí lenivě sem tam. Jsou oděni buď národně v plátno, buď parádně ve vojenský kroj francouzský. Důstojníci jsou elegantní, prostí skoro vesměs krásní lidé — „Rumun jako dub“ a tvář vždy přirozeně inteligentní. A každou chvíli zaskuhrá podél chodníku nějaký žebrák, „čarokrásně“ ohyzd-
ný; mrzáků zvláštních má již zas jen Cařihrad víc než Bukurešť. Největším nepřítelem rumunské krásy zdají se být neštovice, tak deset percent lidí je jich hustými stopami zna-
menáno.

Potkáváme již elegantní dámy. Můžem zase studovat zvuk rumunštiny — jak zní sladce, jak to zvoní! Člověk uvěří, že mohl Alexandri v básni „*Matoria Floriora*“ rýmovat až osmnáct veršů po sobě! Jen kdyby nebylo právě divadlo již zavřeno, kde se dávají hry od Eliadiho, Ponescu atd., a kdybychom tam mohli slyšet deklamaci! Ale — jen kdyby nebyla také každá dáma líčena! Je zde elegance! Od aristokratek až k švadlenám, vše po pařížsku, každá švadlena musí mít měsíčně alespoň dvoje nové skvostné šaty — ještě že nejsou drahy a že si je může koupit, když jen něco jiného odprodá, na př. mravnost. Krámů s módními titěrami je plno, vůbec krámů se všim všudy. Obchod je zde velmi živý, jenže pro Rumuny negativní, konsumní. Jako mají průmysl Angličané a Francouzi, řemeslo Slované a Němci, mají zas obchod Řekové a Židé zcela v rukou svých. Jen jedna zvláštnost je v zdejších krámech. Prodávají na př. v jednom červené huňaté pláště pro kočí — kočí mají tu v dešti všichni červené pláště — a k tomu flauty, v druhém belgické krajky a flauty, v třetím ruský porculán a flauty — zdá se, že celý rumunský národ píská.

Nadešlo poledne, pojďme k snídani, zde se snídá a obědvá po francouzsku. Půjdem zas naproti divadlu k svému Lazarovi. Kdo našel v Bukurešti hostinec, v němž jen trochu obstojně jísti může, ať si nálezu váží. My první den nedostali pranic k jídlu, co bychom byli vůbec spolknouti mohli, druhý kyselou polívku, po níž nám bylo vzájemně nanic, a teprv včera ráno se mně přihodilo, že jsem si máslo místo na housku dal do kávy, maje bílé máslo za smetanový, extra přidaný

škrálop. U Lazara není jako všude jinde urážejícího nápisu: „Nu este credit“ — „zde se nečeká“ — jí se tam dobře v besídkách zahradních, posluha je srbská a mezi jídlem produkuje se dueto, italský tenor, zároveň kytarista, s falsetem à la Lukes a citem à la sentimentální švadlena, a flautista, jenž dělá kolem toho nejpodivnější fioritury.

Po snídani je siesta — v Bukurešti jako v Římě až přes třetí. Pak třeba zas procházka, po té oběd, pak ve vozech korso na Chaussée a pak si zasedneme do některé větší restaurační zahrady. Obyčejně tu hrají dva hudební sbory, jeden vojenský — samý Čech — a druhý národní. Tento je do počtu slabý. Cimbál, troje housle, kobza (basa), cello a pak nějaký svazeček pišťal, na nějž se hraje à la Papageno. Zní to divoce, jako když vichřice po kamení skáče, rytmus dělá samé náhlé kotrmelce, melodie vlastně žádná a nekonečná. Čardáš uherských cigánů je naproti tomu symfonií pro salon.

Zahrada plní se elegantním světem, procházejí se, sedí, baví se co nejnenuceněji. Zrovna vedle našeho stolku sedí dámička s panákem. Ona má nohy přes tři sesle nataženy a kouří cigaro — „potřeba to sice není, ale pokrok přec“. On, pravý „omů de lume“ či obratný světák, škádlí ji a beře jí cigaro z úst. Něco jí povídá veselého, snad Sionovu píseň:

Ty můj bože, vždyť cigarko
hodí se jen pro muže,
tobě ztrpčí rtíček, že se
ani líbat nemůže!

Ale — už ji polibil přec! Nu tak vida — může se!

IV

KRÁSNÁ ROMANIA LÁKALA UŽ MNOHÉHO. Poláci i Rusové, Maďaři i Fanarioté ukládali o ni. Nejvíc ale utrpěla nájezdy Turků. Rumunský národ měl osud všech národů východněji bydlících, že staletí protrval v bojích s Tatary, Huny a Turky, že zakrvácel se odrážením nájezdů, aby tím klidněji mohla se rozvinout Evropa západní, a —

pak ještě ztupit ten Východ, že není v tomtéž stupni rozvoje. Valašsko a Multánsko mělo své „vodu“ — vojvody — a za těch byl národ „mosaznou branou, o niž se ohýbala saracénská ocel jak olovo“. Barčané a Farkašané, Michalčané a Rosidevedi, dorobanci z Tirgovistu i lučníci z Buseska, Alutové, Romanaci, Číni stejně slyneli kmenovně svou hrdinností, až podlehlí. Zas vstali z hrobu, od roku 1822 mají své hospodary, od doby Kusovy jsou spojeni v jednu zem, Romani, „dceru staré Rómy“.

Zem i národ rozkvetli, jako by slunce jarní náhle bylo vyskočilo z mlh a zalehlo vši silou do jich prsou. Jsou po prvé spojeni, zcela volni, a po prvé milují plně samy sebe, svou minulost i přítomnost. U vědomí síly, jakou jim samostatnost dává, hledí důvěrně do budoucnosti, a u vědomí své národnosti hledí se pro větší ještě sílu sloučit alespoň duševně s románskými soukmenovci. Na sloupě Trajanově v Římě jsou staří Dákové vyobrazeni co národ Římu poddaný, potomci jich hlásí se nyní volně a s pýchou k poddanství tomu. Písmo své, posud kyrilské, již všude předělali na latinské; řídili se dle zvuků a známek italských, ale rumunština přebrala zvláštní zvuky ze slovanštiny, ty se musí vyznačit a azbuka rumunská vypadá prapodivně (*d, t, s* má také cedilly, *a* circumflexy, *i, u* corony atd.). Historie novější literatury své sice ještě nemají, ale do starší počítají zcela směle Virgila, básníka Aeneidy.

Není tak chuda ta jich literatura, klasická díla překládají si velmi pilně, sami vynikají v baladě a lyrice. Ještě minulého věku dávali básníci písně své cigánům — cigány zde nazývají „červenými fezy“ — jako starší troubadouři jaculatorům, a ti je rozšiřovali krajem, co plody anonymů. Nyní už znají celou řadu pěveckých jmen, Alexandriho, Siona, přede všemi Bolintiniana, ano i známého Rakousku Demetra barona Petrino, jenž pěje nadšeně, že už seznal „krásnějších zemí“ než je Bukovina, jeho vlast, ale žádné, kde by byl „tolik, ach tolik lásky zažil!“ A proto „jí co Rumun věčnou věrnost, skálopevnou přísáhá“.

Vlastenectví je předním faktorem rumunské lyriky, jako u nás. Balada sáhá do minulosti a velebí potomka Dragotův,

Štěpána Velkého, národní hrdiny Horju a Klosku, nám jen z českých marionet a tedy komicky známé, šlechtného Radu, Itula, Botanula, Dobru, Mirzu, Michala, Jana Korvina. Často setkáme se se vzdechem politického vypovězence, osudy národa vyštvaly dosti pěvců za hranice. Ani o své lásce k dívce nedovede básník zapět, aby nepřidal garnituru vlasteneckou. Písně erotické jsou obyčejně provedeny tónem národním, formou „hóry“ (zpěvu k tanci) nebo „doiny“. Tato, nechť už je to „doina, doinica lásky“ nebo zášti, smutku, pomsty, začíná co do melodie vždy táhlým smutným tónem a co do slov vždy oslovením nějakého „zeleného listu“, jenž už má význam svůj historický. „Zelený lístku dubový!“ zahajuje zpěv o hrdinosti, růže, fiala naznačují lásku, vrba lásku lichotivou, granát zvláštní událost, jahoda svatbu, pepř nevěrnost, líska nevěrnost i věrnost, list z jedle smrt, protože jedle listů nemá.

Ještě nejsou Rumuni se svým bojem za svobodu hotovi. Již podotknuto, že teprv roku 1864 bylo nevolnictví úplně zrušeno. Zvláště cigán nikde nebyl po tu dobu svůj, dnes ještě měl rodiče, ženu a děti, zítra byl již od rodiny odprodán, máje menší cenu než pánovo hříbě, a za týden již ho zase nový pán prohrál v kartech místo sázky desíti dukátů. Vše to se změnilo rázem. Němci říkají, že není rumunský národ ještě dosti zralý pro tak velkou svobodu, jakou má, ano že se svoboda vůbec ani nehodí pro národ tak mravně zkažený. Jako by k svobodě nebyl schopen člověk již v kolébce, a jako by nezkrácená lidská práva nebyla nejlepším vychovatelem mravnosti! Ovšem na mnohých lidech rozhodujících ještě visí, že není vše protříbeno k dokonalosti, leckterý sněmovník ještě víc hledí k měšci svému než k dobru vlasti, mnohý pravý vlastenec ještě obdrhuje sinekuru v kriminále. Avšak vědomi jsou sobě Rumuni plně, jak že dojíti té zralosti všeobecné — „plačíte putujme k svatému hrobu vody Alexandra (Dobrého), jenž bez vražd stal se velkým, práva a zákon dal, lásku a pravdu sil“. Také to vyřknou svým vladařům a jich pomocníkům velmi neobaleně, když tito nejdou směrem „Alexandrovým“. Viděl jsem humoristický list „Daracul“, číslo nezkonfiskované; všude ležící. Na jednom obraze byla vyobrazena paní Romania, jak prvnímu ministru svlékla

kalhoty, a mele ho svazkem provazů. Na druhém byl vládce sám, co chlapeček naproti říšským klenotům rumunským. Koruna Štěpánova je mu příliš velka, šavle Michalova příliš těžka, a nad tím stál nápis z básky Jiřího Alexandrescu:

Ach služba u tyrana — znám trpka toho hosta —
však sloužit u osla — hanebně služba sprostá! —

Rumun je přesvědčen, že co nejdřív dostane i Sedmihradsko i Bukovinu. Vyčkává klidně těchto „tempilorů mai buni“ (lepšíh dob), ale nečeká nečinně.